

Závěrečná zpráva o hodnocení odborné činnosti infrastrukturního pracoviště AV ČR za období 2010–2014

Název pracoviště: Knihovna AV ČR, v. v. i.

Kvalita a množství dosažených výsledků, včetně jejich ohlasů
Hodnoticí stupeň: 1
<p><i>Komentář:</i></p> <p>V období 2010-2014 došlo k dynamickému rozvoji na poli digitalizace obsahu a vytváření nástrojů pro práci s digitalizovanými dokumenty v souvislosti s národními i nadnárodními digitalizačními projekty. KNAV se aktivně zapojila do těchto procesů a v řadě z nich má funkci lídra. Jako jeden z řešitelů projektu Česká digitální knihovna (NAKI) se zasadila o položení základu k centralizaci knihovnických služeb v ČR. Spolu s Národní knihovnou ČR zajistila KNAV systematický nástroj pro digitalizaci obsahu v národním knihovním rámci – Registr digitalizace. Jako jedna ze zakládajících knihoven spolupřipravovala procesy, které v současné době směřují k vytvoření patrně nejvýznamnějšího nástroje českého knihovnictví Centrálního portálu knihoven. V oblasti vývoje informačních systémů je KNAV uznávaným a respektovaným pracovištěm v síti českých i zahraničních knihoven, jak svědčí aktivní účast odborných zaměstnanců na projektech i konferencích a počet aplikovaných výsledků vývoje vědeckých informačních systémů (K5, ProArc, ad.). Pracoviště významným způsobem přispělo k vytváření nástrojů a standardů pro hodnocení vědecké práce a vědeckých pracovišť vývojem a rozvíjením scientometrických a bibliometrických metod.</p> <p>Vedle zohlednění trendu digitalizace, jenž se výrazně projevil v uplynulém období v charakteru její činnosti, má KNAV tradičně i významnou výzkumnou a badatelskou roli v oblasti knižní kultury. Svědčí o tom množství publikací (monografií, kapitol v monografiích a článků v recenzovaných periodikách). Časopis KNAV <i>Knihy a dějiny</i> je uznávaným odborným periodikem, který má vysoký citační index i v databázích publikací. Knihovědné pracoviště má základní a nenahraditelný význam ve struktuře národní bibliografie zaměřením na cizojazyčné bohemikální staré tisky.</p>
<p><u>Odbor ředitele KNAV</u></p> <p>Hodnoticí stupeň: 1</p> <p><i>Komentář:</i></p> <p>V hodnoceném období se odbor věnoval řešení celé řady důležitých projektů týkajících se zejména digitálních systémů a technologií a dosáhl v nich výsledků, které mají velký význam v celonárodním měřítku i v rámci AV ČR.</p> <p>Oddělení informačních technologií (OIT) se již od r. 2003 podílí na vývoji open source systému Kramerius pro zpřístupnění digitálních dokumentů, který je nejčastěji užívaným systémem pro digitální knihovny v ČR. Od r. 2008 je KNAV garantem dalšího vývoje systému, který sleduje moderní trendy a zahrnuje vytváření nových uživatelských rozhraní, klientů pro mobilní zařízení a nového webového klienta.</p> <p>Ředitel KNAV je hlavním řešitelem projektu „Česká digitální knihovna a nástroje pro zajištění komplexních digitalizačních procesů“ (ČDK). Cílem projektu, na jehož řešení se</p>

spolu s OIT a Digitalizačním centrem (DC) podílí Národní knihovna ČR (NK ČR), Moravská zemská knihovna (MZK), další knihovny a společnost Incad, je vytvoření národního agregátoru digitálních knihoven, který bude sloužit jako jednotné rozhraní pro koncové uživatele a jako hlavní poskytovatel dat pro zastřešující národní i mezinárodní projekty jako Centrální portál knihoven a evropská digitální knihovna Europeana. Od r. 2014 probíhá sklizení dat z NK ČR, MZK, Národní technické knihovny a KNAV do centrální instalace systému Kramerius, kterou KNAV provozuje na své infrastruktuře a která pak bude přesunuta do NK ČR.

OIT v rámci projektu ČDK vyvíjí zcela nový open source systém ProArc, který má sloužit knihovnám pro vytváření a editaci metadat a pro správu digitálních dokumentů v souladu se standardy NK ČR. Systém je již nyní využíván v DC a např. v Studijní a vědecké knihovně v Hradci Králové. Mj. umožňuje zařazování nových elektronicky vytvářených (born-digital) dokumentů do digitálních knihoven.

Výstupem společného projektu KNAV a NK ČR „Evidence digitalizovaných dokumentů, sledování procesu zpracování a vývoj systému pro zpřístupnění“ je důležitý Registr digitalizace, který umožňuje sdílet informace o digitalizaci a předejít tak nežádoucím duplicitám ve zpracovávání a který je využíván prakticky všemi knihovnami v ČR provádějícími digitalizaci.

KNAV je jedním ze zakládajících subjektů projektu KNIHOVNY.CZ – Centrální portál knihoven, který má zajistit zastřešující přístup ke službám a informačním zdrojům českých knihoven a který je jedním z hlavních cílů Konceptu rozvoje knihoven ČR na léta 2011–2015.

Kromě těchto projektů národního a mezinárodního významu je odbor iniciátorem a řešitelem řady projektů a aktivit pro pracoviště AV ČR, např.

- Webarchiv – průběžná archivace webových stránek asi 2/3 pracovišť AV ČR, která s archivací souhlasila;
- integrace katalogů, digitální knihovny a elektronických informačních zdrojů pod discovery systém VuFind, který představuje hlavní bránu pro vyhledávání a zajištění přímého přístupu;
- neustále se rozvíjející digitální knihovna AV ČR provozovaná v systému Kramerius a zpřístupňující publikace z produkce AV ČR a jejich předchůdkyň;
- federativní autentizační a autorizační infrastruktura Shibboleth a služba paralelního vyhledávání a linkování v elektronických informačních zdrojích;
- on-line webová aplikace Analytika ASEP umožňující prohlížet statistiky o publikační produkci pracovišť a jejich jednotlivých oddělení;
- institucionální repozitář ASEP a knihovní systém Aleph;
- virtualizační řešení pro serverovny KNAV v Praze a v Jenštejně umožňující udržitelný rozvoj a správu serverové struktury KNAV v souvislosti s narůstajícím množstvím služeb, které OIT poskytuje;
- správa datového úložiště pro dlouhodobou archivaci digitalizovaných dokumentů v Digitální knihovně AV ČR a v Repozitáři ASEP;
- elektronické služby pro uživatele studovny KNAV.

Digitalizační centrum bylo vybudováno jako moderní pracoviště vybavené špičkovou technologií s cílem uchovat v digitální podobě velké množství dokumentů poškozených ničivou povodní v r. 2002. Od té doby DC pokračuje v digitalizaci publikací z produkce pracovišť AV ČR a zpracovává materiály i pro další projekty, např. pro Českou digitální matematickou knihovnu, na jejímž vývoji se DC aktivně podílelo. Dosud bylo digitalizováno 5,2 mil. stran, z nichž 2,5 mil. bylo plně zpracováno a předáno ke zpřístupnění v systému Kramerius. Rozdíl mezi počtem digitalizovaných a zpracovaných stran je důsledkem skutečnosti, že grafické zpracování digitálních kopií a jejich opatření spolehlivými metadaty je časově mnohem náročnější než samotná digitalizace. KNAV připravuje opatření k postupnému zmenšování tohoto rozdílu. Součástí řešení je i připravovaná výstavba nové budovy v Jenštejně, která poskytne Digitalizačnímu centru

prostory potřebného rozsahu a kvality, a postupná obnova popř. doplnění přístrojového a programového vybavení.

Odbor provozu a ekonomiky

Hodnoticí stupeň:1

Komentář:

Odbor zajišťuje ekonomickou a provozní stabilitu organizace. Hospodaří s prostředky z institucionálních dotací zřizovatele AV ČR, s účelovými prostředky na řešení vědeckých i aplikačních projektů, které organizace iniciativně získává mimo zdroje poskytované zřizovatelem, a s prostředky z tržeb za poskytované služby. Správa prostředků je realizována na vysoké úrovni a organizace pracoviště svědčí o systémovém a plánovitém zacházení s finančními zdroji. Souběh různých účetních pravidel je zvládnut profesionálně. Reprografické centrum poskytuje velmi kvalitní služby nejenom pro samu KNAV, ale efektivně využívá rezerv pro práci na zakázku a tím vytváří dodatečné finanční prostředky pro mateřskou organizaci. Oddělení provozu spolehlivě zajišťuje provoz pracovišť na Národní a v Jenštejně včetně stavební činnosti a údržby majetku.

Odbor pro výzkum a vývoj

Hodnoticí stupeň: 2

Komentář:

Hlavním cílem tohoto odboru je provádění, řízení, koordinace a evidence aktivit zaměřených na výzkum a vývoj, včetně odborné podpory hodnocení výzkumné činnosti v AV ČR. Publikační bilance celého odboru odpovídá 2 monografiím, 11 kapitolám v monografiích (z toho dvě cizojazyčné) a 108 článků (vedle kmenového periodika *Knihy a dějiny* též např. *Sborník Národního muzea* a v angličtině *Judaica Bohemiae*), což lze považovat za velmi slušný výkon. K otázkám informačních zdrojů a hodnocení bylo dle databáze ASEP uspořádáno ve sledovaném období 5 seminářů či podobných akcí, došlo k uspořádání čtyř výstav.

Základní výzkum byl v odboru zajišťován především pracovníky *Knihovědného oddělení* (dále KVO), kteří se zaměřovali na témata z dějin české knižní kultury (zejména dějiny českého knihtisku a českých knihoven v raném novověku, výzkum švédské knižní kořisti z doby třicetileté války, výzkum české knižní ilustrace). Z hlediska kvality lze konstatovat, že zde jde vesměs o výsledky dodržující vysoký standard knihovědné práce připravené s dobrou znalostí adekvátní historické produkce, takže jsou zcela srovnatelné s výsledky v standardních týmech v historických ústavech AV ČR (s výjimkou menšího důrazu na publikování v zahraničí). Z aplikačních výsledků KVO je třeba připomenout online přístupnou Bibliografii cizojazyčných bohemikálních tisků z let 1501–1800 (BCBT, k ní viz níže). Výzkumná a vývojová činnost dalších oddělení odboru se odvíjela od jejich meritorních úkolů v oblasti rozvíjení, správy a zpřístupňování elektronických informačních zdrojů včetně zajišťování jejich vzdáleného přístupu (*Oddělení elektronických informačních zdrojů*, dále OEIZ) a v oblasti rozvíjení scientometrických a bibliometrických metod a jejich aplikace při hodnocení vědeckých pracovišť a týmů AV ČR (*Oddělení bibliometrie a scientometrie*, dále OBS). Šlo tedy jednak o velmi inovativní a kvalitativně významné rozvíjení konkrétních aplikací, z nichž nejvýznamnější ve sledovaném období představuje *Analytika ASEP* (online přístupný program pro zobrazování dat z databáze ASEP, který pro potřeby hodnocení výzkumu v ústavech a týmech AV ČR umožňuje interpretace záznamů z různých pohledů, výpočty i grafické vizuální znázorňování hodnot pomocí grafů; viz <http://www.lib.cas.cz/ar1/>), jednak o studie v odborných periodikách věnované vybraným problémům.

Odbor služieb

Hodnoticí stupeň: 1

Komentár:

Pri hodnotení kvality a množstva dosiahnutých výsledkov a ich ohlasu/dosahu odboru služieb nemožno operovať s indikátormi, akými publikované práce a ohlasy alebo iné aplikované výsledky. Iné odbory KAV vstupujú do výskumných a inovatívnych projektov významnejšou alebo podstatnou mierou svojej činnosti, ale to je dané tým, že poskytovanie verejných knižničných služieb nemá charakter projektovej činnosti, ale naopak, musí byť sústavné, rutinné a tým pevne ukotvené v režime inštitucionálneho financovania.

Základné kvantitatívne knižničné ukazovatele činnosti v oblasti služieb dosahujú v hodnotenom období stabilné, medziročne porovnateľné čísla, a to v priemere 3 757 aktívnych používateľov s ročným prírastkom (obmenou) cca 1224 nových používateľov, 17 857 návštevníkov ročne a 7 942 výpožičiek ročne. Počty prijatých a kladne vybavených žiadaniek MVS od českých knižníc svedčia o kvalite a rýchlosti služby, ale rovnako o kvalite knižničného fondu. Práve realizácia MVS a zabezpečovanie EIZ sú najpozitívnejšie hodnotené aj zo strany ústavov AV. Zo služieb výberovo uvádzame: výpožičné služby (vrátane medziknižničných), informačné, referenčné a rešeršné služby, reprografické služby, služby študovní vrátane počítačovej študovne, prístupu k internetu (aj wifi), prístupu k EIZ a i.

V hodnotenom období boli zavedené nové, resp. kvalitatívne vylepšené služby:

- jednotné vyhľadávacie rozhranie, integrácia katalógov a EIZ– discovery servis VuFind, OPAC novej generácie a nový informačný portál pre EIZ, čo je významný kvalitatívny posun,
- zavedenie online registrácie používateľov pre využitie vzdialeného prístupu k EIZ,
- MVS, MMVS a elektronické dodávanie dokumentov prostredníctvom Virtuálnej polytechnickej knižnice, vylepšenie online formulárov a funkcionality systémov,
- obstaranie a sprevádzkovanie samoobslužného knižného skenera A3 a A4
- dostupnosť 120 študijných miest s pripojením wifi KNAV (lepšia dostupnosť licencovaných EIZ) alebo eduroam,
- kioskové stanice s celým obsahom Digitálnej knihovny AV ČR,
- knižný box na vrátenie dokumentov mimo otváracie doby,
- zrýchlenie fyzického dodania dokumentov z depozitárov k používateľovi (vrátene ústavov SAV a ich deponovaných dokumentov)
- vybudovanie oddychovej zóny ako reakcia na aktuálnu požiadavku fyzických návštevníkov knižnice, čo svedčí o tom, že odbor sleduje používateľské potreby a je schopný na ne reagovať.

Odbor pro doplňování a zpracování fondu

Hodnoticí stupeň: 1

Komentár:

ODZF je členen na pět oddělení, která jsou obsahem svých činností více ((1)OSKS – Oddělení správy knihovních systémů) či méně ((5)RO – Revizní oddělení) provázána s odděleními v rámci organizační struktury KNAV. Kvalita i kvantita některých oblastí dosažených výsledků je tedy podmíněna dobrou a spolehlivou meziodborovou spoluprací; zejména jde o novinku v hodnoceném období (od 2012), již je databáze pro evidenci vědeckých výsledků ASEP v systému ARL s repozitářem a její nadstavbou Analytika ASEP. OSKS s oddělením OIT – Oddělení informačních technologií (Odbor ředitele) a s oddělením OBS – Oddělení bibliometrie a scientrometrie (OVV) zajišťuje pro tuto databázi vývoj systému (datová struktura, funkčnost atd.). ASEP je pro celek AV ČR klíčový nástroj paměťové, analytické a hodnotící činnosti v oblasti institucionální výzkumné produkce.

Stěžejní výkonnou hodnotu však ODZF přináší prostřednictvím OSKS správou dat dokumentů KNAV v knihovním systému Aleph. Současně v architektuře ústavů AV ČR KNAV vystupuje jako řídicí centrum 41 ústavní knihovny ve sféře podpory při práci v tomto systému s jejich vlastními dokumenty a pro 49 ústavních knihoven zajišťuje provoz Souborného katalogu AV ČR (1,4 milionu záznamů) v uživatelském rozhraní VuFind (srv. hodnocení Odboru služeb).

Ve vztahu k Soubornému katalogu NK ČR zajišťuje OSKS zasílání nových záznamů ústavních knihoven, přičemž došlo oproti předchozímu hodnotícímu období k zlepšení kontroly záznamů před odesláním. Totéž se týká zasílání záznamů článkové produkce akademických časopisů zasílaných do databáze ANL. Vnější příspěvací vazbu obstarává OSKS také do databáze Geografická bibliografie ČR online a s Národní knihovnou ČR spolupracuje při tvorbě a správě Národní báze autorit.

OA – Oddělení akvizice používá pro svou funkci formu nákupu, daru a odběru publikací vydávaných akademickými ústavu a nakladatelstvím ACADEMIA. Druhově se akvizice týká monografických a seriálových titulů, v tištěné a elektronické podobě. Pomineme-li marginální akvizici starých tisků, je akviziční program orientován výhradně na nejnovější domácí a zahraniční vědeckou literaturu v oborech VaV pěstovaných v AV ČR. Mnohooborová akvizice do centrálního fondu dokumentů KNAV není koordinována s akvizicemi jednotlivých knihoven ústavů, které se specializují na své obory. Případné dupli- či multiplicity dokumentů nejsou chybou, protože uživatelská dostupnost KNAV zahrnuje podle statusu veřejné knihovny širokou obec klientů přesahující okruh vědeckých zaměstnanců AV ČR. Doplnění vědecky zaměřených fondů KNAV domácí monografickou produkcí není plošné (KNAV nemá úplný povinný výtisk), ale vedle Národní knihovny není v Praze ani v Čechách kromě KNAV jiná knihovna, která nese téměř srovnatelnou zodpovědnost v zajišťování a zpřístupňování „průřezu“ domácí vědeckou publikační produkcí. A ještě více toto akviziční zrcadlo k NK ČR vynikne v oblasti produkce zahraniční. Akviziční objem není v podkladech explicitě určen. Lze nepřímou odvodit podle statistiky zpracovaných dokumentů, že roční akvizice knih se pohybuje mezi 7 – 9,5 tisíci knihovními jednotkami. Nárůst fondu během pěti let byl o 15 824 jednotek (přičemž v roce 2013 došlo k velké deakcesi (7133). Stav ke konci 2014 je 1 271 626 zkatalogizovaných knihovních dokumentů. Odpovídá to velikosti a zaměření KNAV. Vedle celkového objemového akvizičního ukazatele je v akviziční činnosti KNAV důležitá reakce na trend elektronického vydávání knih a časopisů, a to především zahraniční produkce. OA v uvedeném období snižovalo množství nákupu tištěných dokumentů ve prospěch dokumentů elektronických. Nákup a systematické zařazování elektronických knih začalo ve spolupráci s OIEZ v roce 2012. Adekvátně tomu muselo řešit úpravy akviziční a evidenční metodiky. Mj. to vede k silnému omezování mezinárodní výměny publikací, za efektivnější OA považuje cílený výběr titulů pořizovaných nákupem, což umožňuje přesnější profilaci fondu směrem k potřebám vědních oborů AV ČR. Samozřejmě to zvyšuje náročnost na kvalifikaci a rozhled akvizitérů. Zdůraznění obtížnosti výkonu práce v tomto oddělení by nebylo úplné bez připomenutí tíživé administrativní zátěže vyplývající z nutnosti podřizovat nákupní procedury pravidlům obsaženým v Zákonu o veřejných zakázkách.

Na OA je napojeno OZKEN – Oddělení zpracování knih a elektronických nosičů. Jeho činnost v uplynulých pěti letech probíhala ve třech směrech. Kompletní zpracování běžného přírůstku odpovídající akviziční intenzitě, retrokatalogizace s podporou VISK 5 RETROKON, která probíhala během pěti let opravdu vysokým tempem (průměrně 50 tis. záznamů ročně, výkon podmíněn i zaplacením externích katalogizátorů) a odesílání záznamů do SK ČR s průměrem přes 50 tisíc přijatých záznamů ročně. Vedle těchto základních činností je oddělení angažováno metodicky v oblasti tvorby národních autorit a přípravě na nová pravidla RDA. V této oblasti má v rámci knihoven AV ČR zásadní roli metodického vedení detašovaných knihovních pracovišť, kterou se snaží maximálně plnit. Novinkou v činnostech oddělení byla systematická obsahová prověrka vlastního fondu i

fondů v knihovnách jiných ústavů. Bude patrně i pokračovat v dalším období a jejím výsledkem bude zřejmě vyřazování z fondu. Posláním KNAV není primární tvorba konzervačního fondu, proto je tato činnost v pořádku.

Paralelně s OZKEN pracuje OZČ – Oddělení zpracování časopisů, které provádí katalogizaci časopisů i článkovou katalogizaci a je důležitým přispěvatelem do databáze ANL. Je přímo expertně napojeno na projekt České digitální knihovny v oblasti tvorby metadat, pro Digitální knihovnu zajišťuje plnotextové dodávky časopiseckých titulů. Hodné pozornosti je, že při absenci konzervačních pracovníků v KNAV vlastními silami pečuje o fyzický stav tištěných periodik a provádí jejich základní opravy.

RO – Revizní oddělení postupuje standardně v průběžných revizích podle knihovního zákona. Jeho výkonnost není specifikovaná, ale musí odpovídat legislativní normě.

Kvalita, rozsah a potřebnost zajišťovaných infrastrukturních činností, inovační potenciál činností, ohlas na zajištění infrastrukturních činností ve vědecké komunitě
Hodnoticí stupeň: 1
<p><i>Komentář:</i></p> <p>KNAV je ústřední specializovanou knihovnou národního významu. Vedle základních funkcí spojených se zpracováním, zpřístupňováním a využíváním knihovních fondů základní knihovny je metodickým i praktickým centrem také pro 41 knihoven jednotlivých akademických ústavů, což umožňuje automatizovaný knihovnický systém ALEPH. Činnosti KNAV jsou na moderní a odpovídající úrovni. Pro vědeckou komunitu jsou vedle aktivit spojených s prezenčními či absenčními službami stejně významné aktivity jako retrospektivní konverze katalogů, digitalizace periodik vydávaných v AV ČR a jí předcházejících vědeckých společnostech. Svou účastí v zajištění licencování a správě elektronických informačních zdrojů má KNAV nezastupitelnou úlohu pro využívání citačních databází Web of Science, jak ukazují počty rešeršních dotazů. Rovněž spoluúčast KNAV v dalších konsorciích pro využívání databázových zdrojů je zárukou jejich dostupnosti vědeckým pracovištím.</p>
<p><u>Odbor ředitele KNAV</u></p> <p>Hodnoticí stupeň:1</p> <p><i>Komentář:</i></p> <p>Z výčtu aktivit a projektů uvedeného v části věnované kvalitě a množství dosažených výsledků je zřejmé, že rozsah infrastrukturních činností zajišťovaných a poskytovaných Oddělením informačních technologií a Digitalizačním centrem je ohromný. Výstupy úspěšně řešených projektů i pozitivní ohlasy pracovišť AV ČR dokládají vysokou kvalitu těchto činností. Skutečnost, že KNAV vystupuje v řadě řešených projektů v roli iniciátora či koordinátora, svědčí o jejím inovačním potenciálu. Výstupy řešených projektů přinášejí nová a inovativní řešení, jejichž význam přesahuje rámec KNAV i AV ČR a která přispívají k tomu, aby knihovní systém v ČR držel krok s moderními trendy vývoje na mezinárodní úrovni.</p> <p><u>Odbor provozu a ekonomiky</u></p> <p>Hodnoticí stupeň:1</p> <p><i>Komentář:</i></p> <p>Při správě finančních prostředků odbor pohotově reaguje na trvale se proměňující legislativní situaci a profesionálně zvládá nápor divergentních pravidel účetnictví a vykazování, který je důsledkem financování organizace z různých zdrojů a od různých</p>

poskytovatelů. Podle předložených dokumentů je odbor založen na práci zkušeného týmu zaměstnanců, kooperuje s centrálními ekonomickými nástroji AV ČR, důraz je kladen i na průběžné vzdělávání zaměstnanců. Přes personálně podhodnocenou situaci zaměstnanci odboru zvládají práci díky maximální efektivitě na profesionální úrovni. Přesto by bylo třeba uvažovat o personálním posílení odboru. Podobně efektivně pracují všechna oddělení zajišťující provoz a služby navzdory tomu, že KNAV jako celek operuje v různých lokalitách či objektech, mezi nimiž je třeba založit bezproblémovou obslužnost.

Odbor pro výzkum a vývoj

Hodnoticí stupeň: 1

Komentář:

Odbor prostřednictvím OEIZ zajišťuje a spravuje pro AV ČR a jejich ústavy AV ČR elektronické informační zdroje, které jsou dnes chápány jako nezbytně potřebné jak pro vlastní výkon vědecké činnosti v AV ČR, tak i z hlediska uplatňovaných evaluačních procesů; v tomto smyslu umožňuje pracovištím Akademie věd naplňování jejich hlavní činnosti na špičkové moderní úrovni. Konkrétně jde o citační databáze (zejména Web of Knowledge/Web of Science a SCOPUS), bibliografické, plnotextové a speciální databáze (EBSCO, Proquest Central a desítky dalších), volně přístupné elektronické informační zdroje (Directory of Open Access Journals a další) a o elektronické knihy (z databází EBSCO, Ebrary a dalších). U všech těchto zdrojů zajišťuje OEIZ jejich akvizici, výběrová řízení, uzavírání licenčních smluv a vlastní zpřístupňování; ve zkušebním provozu se pak obrací i k dalším, dosud nepořízovaným zdrojům. U řady z těchto zdrojů je umožněn vzdálený online přístup prostřednictvím internetu. OEIZ je rovněž průkopníkem v oblasti prosazování Otevřeného přístupu (Open Access) v AV ČR a spravuje redakční publikační systém časopisů vydávaných v ústavech AV ČR – ScholarOne Manuscripts.

Přehledy uživatelských přístupů k citačním databázím ukazují v průběhu sledovaného období významný nárůst (v případě Web of Science např. z 794 tisíc v roce 2010 na 1 025 tisíc přístupů v roce 2014, podobně u dalších) a i další kvantifikační údaje o uživatelském zájmu o zpřístupněné elektronické informační zdroje prokazují, že tato činnost prováděná OEIZ je velmi efektivní a užitečná. Dotazníková akce provedená v rámci hodnocení mezi ústavy AV ČR prokázala, že značná část z nich elektronické informační zdroje prostředkované KNAV užívá a je s nimi nadstandardně spokojena.

Specifickou roli v rámci infrastrukturních činností poskytuje OBS, které se zaměřuje na vytváření scientometrických a bibliometrických podkladů pro hodnocení výsledků pracovišť AV ČR a na další potřebné analýzy, a to jak z vlastních informačních zdrojů (ASEP), tak z externích informačních systémů. Řada konkrétních analytických postupů (modelové a účelové analýzy) byla nově vyvinuta a použita v rámci hodnocení ústavů AV ČR prováděném v roce 2015. KVO přispívalo k budování nebo rozšiřování infrastrukturního knihovědného zázemí. Tímto směrem se ubíralo zejména budování pomocné databáze odborné knihovědné literatury zpřístupněné nově rovněž online.

Odbor služeb

Hodnoticí stupeň: 1

Komentář:

Informačné zabezpečenie vedy a výskumu, resp. uspokojovanie individuálnych informačných potrieb vedeckých pracovníkov a odbornej verejnosti prostredníctvom sprístupňovania kvalitného vedeckého obsahu, je základnou úlohou odboru služieb KNAV. Prístup k rozsahu verejných knižničných služieb pre používateľov je a musí byť rovnaký; zamestnanci AV ČR majú ale zvýhodnenie vo forme bezplatnej registrácie v knižnici a poskytovania finančne zvýhodnených služieb. Sprístupňovanie EIZ sa deje v súlade s licenčnými podmienkami. Zabezpečenie výpožičných služieb je v odbore

služieb rutinnou záležitosťou. Ústavy vynikajúco hodnotia vnútroštátne výpožičné služby, veľmi dobrá je spokojnosť s medzinárodnou MVS. Podpora využívania EIZ, konzultačná a poradenská činnosť, individuálne inštruktáže k EIZ a rešeršné služby sú zo strany vedeckej komunity vyhľadávanými a pozitívne hodnotenými službami. Odbor zabezpečuje dovoz a výdajné miesto pre vyzdvihnutie dokumentov z fondov ústavov AV ČR uložených v depozitári Jenštejn a poskytuje metodické pomoc pre pracovníkov služieb ústavných knižníc. Ústavy AV v dotazníkovom prieskume neuviedli žiadne zásadné návrhy na zavedenie nových služieb, resp. vyjadrili veľmi dobrú spokojnosť so službami stávajúcimi. Drobné výhrady sa týkajú vybavovania MMVS, ale možno sa domnievať, že sa na nich podieľa interaktivita požiadanej zahraničnej knižnice.

Odbor pro doplňování a zpracování fondu

Hodnoticí stupeň: 1

Komentář:

ODZF je stejně jako většina ostatních odborů KNAV přímo určen k infrastrukturní podpoře činností výzkumných ústavů. Kromě tvorby, zpracování a informačního zpřístupňování vlastního knihovního fondu KNAV plní odbor zásadní centrální funkci správy a vývoje informačních systémů a databází přístupných ústavům a prostřednictvím jejich knihoven také doplňovaných. Jde především o Souborný katalog knihoven ústavů AV ČR, dále o ASEP. Z toho plyne jako bezprostřední nutnost, aby pracovníci odboru vyvíjeli intenzivní metodickou podporu pracovníkům ústavních knihoven ve všech činnostech od akvizice po katalogizaci v jednotném knihovním systému. Odbor k tomu používá tyto formy: zveřejňované metodiky, manuály, návody, osobní a mailové konzultace, semináře pro vedoucí knihoven a středisek vědeckých informací, školení pracovníků. Pro hlubší zhodnocení úspěšnosti takto zaměřené komunikace bychom museli znát kvalitu a počty pracovníků ústavních knihoven a lze předpokládat, že nebude vyrovnaná. O to náročnější je to proces, aby celá knihovní síť AV ČR nevykazovala disproporce ve zvládnutí knihovnických rutin. ODZF má sice v rámci KNAV největší počet zaměstnanců (23,5 úvazku), ale také na něm závisí největší zodpovědnost v zaškolování do meritorních knihovnických činností. Z aktuálních problematik se asi jako hlavní jeví téma katalogizace podle pravidel RDA. Ohlasy z ústavů jsou většinou pozitivní. Určitá nespokojenost se objevuje například v ústavech vzdálených), např. Brno. Ale to je zřejmé dáno počtem těch pracovníků v odboru, kteří konzultace a metodická školení mají na starosti. Vedle svých dalších činností v KNAV to nemohou zvládat k maximální spokojenosti několika desítek dalších pracovišť.

Postavení pracoviště v národním i mezinárodním kontextu

Hodnoticí stupeň: 1

Komentář:

Hlavním měřítkem úspěšnosti KNAV v národním a mezinárodním kontextu je její účast na řešení projektů. Bez iniciativního přístupu výzkumných pracovníků KNAV se neobejdou takové základní projekty jako Česká digitální knihovna, Centrální portál knihoven, podpora Open Access, ve kterých spolupracuje s ústředními knihovnami ČR. KNAV se rovněž zasloužila o to, že projekty spojené se zprostředkováním knižních sbírek z jiných knihoven cestou digitalizace se staly pro české knihovny běžně využívané (Europeana, eBooks on Demand). Odpovídající výzkumné organizaci je také účast odborníků KNAV na domácích i zahraničních konferencích. V národním kontextu přísluší ovšem KNAV také významné místo při ochraně, evidenci, zpřístupňování a výzkumu národního kulturního dědictví v oblasti knižní kultury.
Rozsah a vysoká úroveň základních aktivit a najmä výsledky aplikovaného výskumu

potvrzují tuto pozici, která je akceptovaná širokou odbornou obcou. Podobně v zahraničí nie je KNAV „neznámým hráčem“. Svedčí o tom aktivní účast v elitních mezinárodních projektech (TEL, OpenAire, ...) a vo viacerých bilaterálnych či regionálnych aktivitách (tematický okruh G). Tomu napomáhá aj aktívne členstvo v najmenej 8 prestížnych mezinárodných organizáciách a konzorciách. Vďaka účasti na výskumných projektoch EÚ vrátane projektov v rámci grantových schém (VISK, NAKI) sa otvára možnosť efektívnej medzinárodnej spolupráce. To potvrdzuje vysoký kooperačný potenciál KNAV v danej oblasti a to jako v uplynulom období aj do budúcnosti.

Odbor ředitele KNAV

Hodnoticí stupeň:1

Komentář:

Kvalita a rozsah technologického vybavení, vyvinuté pracovní postupy včetně kontrolních mechanismů a odborná úroveň zaměstnanců řadí Oddělení informačních technologií a Digitalizační centrum mezi několik nejvýznamnějších českých pracovišť ve svém oboru. Obě složky odboru pod vedením ředitele KNAV aktivně vyhledávají možnosti vytváření inovativních řešení, která slouží nejen KNAV a ostatním pracovištím AV ČR, ale přispívají k rozvoji dalších knihoven v ČR a knihovního systému jako celku. Spolupracují při tom s předními českými knihovnami jako NK ČR, MZK a NTK a v řadě aktivit mají vedoucí roli.

V mezinárodním kontextu je významný podíl na tvorbě České digitální knihovny a nástrojů a aplikací, které jsou důležité pro její zapojení do evropské digitální knihovny Europeana. Velký význam má také vytvoření institucionálního repozitáře ASEP, který umožňuje AV ČR plnit aktivní roli v mezinárodním hnutí pro otevřený přístup k vědeckým informacím. Např. práce Digitalizačního centra pro Matematický ústav AV ČR je zásadní pro zpřístupňování české matematické literatury prostřednictvím České digitální matematické knihovny a Evropské digitální matematické knihovny.

Odbor provozu a ekonomiky

Hodnoticí stupeň:0

Komentář:

Odbor provozu a ekonomiky je určen k zajištění chodu pracoviště, hodnocení jeho postavení v národním či mezinárodním kontextu je proto mimo význam a logiku hodnocení pracoviště KNAV jako celku.

Odbor pro výzkum a vývoj

Hodnoticí stupeň: 1

Komentář:

Při zajišťování a zpřístupňování elektronických informačních zdrojů pro potřeby vědeckých pracovišť AV ČR přerůstá tato role odboru v řadě ohledů na celonárodní úroveň. OEIZ dlouhodobě (již od roku 2000) zajišťuje přístup k Web of Science/Web of Knowledge nejen pro samotnou AV ČR, ale na celorepublikové úrovni (tedy i pro vysoké školy a některé veřejné výzkumné instituce mimo AV ČR, celkem cca 50 dalších subjektů), jiné subjekty se účastní i na využívání doplňkových databází k WoS. To vše umožňuje mimoakademickým pracovištím přístup ke zdrojům na úrovni, kterou by si většinou nemohly samy zajistit, a zároveň přináší mnohamilionovou ekonomickou úsporu. Dochází rovněž ke koordinaci zejména v oblasti nových akvizic a při spolupráci se Souborným katalogem VPK (Virtuální polytechnická knihovna). K využívání výsledků odboru na národní úrovni došlo i v oblasti scientometrie a bibliometrie. OSB se aktivně účastnil na metodické přípravě projektu *IPN Metodika* zajišťovaného MŠMT a na jeho pilotním ověřování; v tomto rámci vypracovalo i návrh na vylepšení celorepublikového

informačního systému VaVal. Pracovníci odboru se jako experti účastní práce v řadě celorepublikových orgánů a komisí.

V národním kontextu přísluší odboru také významné místo při ochraně, evidenci, zpřístupňování a výzkumu národního kulturního dědictví v oblasti knižní kultury. Knihovědné oddělení (KVO) spravuje a průběžně o významné jednotliviny doplňuje korpus cca 25 tisíc tisků vzniklých před rokem 1800. Nepostradatelnou evidenční pomůckou je přehled cizojazyčné bohemikální produkce českých, moravských i zahraničních tiskáren v 16. až 18. století (47 tisíc záznamů, z toho 25 tisíc analytických, evidence je průběžně doplňována na základě výzkumu v pražských i mimopražských historických knihovních fondech řádově o stovky záznamů ročně), který byl v souladu s požadavky minulého hodnocení z velké části zpřístupněn široké veřejnosti online na internetu. Jeho cílovou podobu představuje databáze *Bibliografie cizojazyčných bohemikálních tisků z let 1501–1800* (BCBT; do konce roku 2014 provedena retrokonverze do systému Clavius cca u poloviny záznamů; práce intenzivně pokračovaly i v roce 2015). S ohledem na posílení zpřístupňování starých tisků veřejnosti proběhla či probíhá v oddělení řada digitalizačních projektů zaměřených zejména na cizojazyčná bohemika z vlastních fondů i z dalších významných knihoven (Knihovna Národního muzea), zveřejňování probíhá v Digitální knihovně KNAV v propojení na BCBT.

V rámci mezinárodního kontextu je třeba připomenout spolupráci s navrhovateli evropského projektu *Cultures of Knowledge – Networking the Republic of Letters 1550–1750* (Oxford University, z české strany komeniologické oddělení FLÚ AV ČR); ta probíhá od roku 2013 a spočívá v zapojení do práce jednotlivých pracovních skupin a účasti na seminářích. V letech 2010 až 2012 připravovalo KVO podklady pro vstup ČR do evropského projektu *The Language of Bindings* (Ligatus Research Centre University of the Arts, London). Pravidelně probíhá spolupráce se švédskými knihovnami ve Stockholmu, Uppsale, Lundu a na řadě dalších míst zejména při výzkumu švédské válečné kořisti na sklonku třicetileté války. V oblasti scientometrie probíhá pravidelná zahraniční spolupráce prostřednictvím konferencí International Society of Scientometrics and Informetrics (ISSI), jakož i stážemi a dalšími akcemi na čelných zahraničních pracovištích ve Vídni, v Lovani, Leidenu aj. Od roku 2013 probíhá každoročně za účasti zahraničních odborníků *Research Evaluation Seminar* pořádaný ve spolupráci s Thomson Reuters (producent Web of Science). V letech 2009–2012 se odbor účastnil evropského projektu *Partnerská síť informačních profesionálů (PARTSIP)*, do něhož byl zapojen prostřednictvím Masarykovy univerzity (v rámci Operačního programu Vzdělávání pro konkurenceschopnost EE2.4.12.0059). Projekt si kladl za cíl zahájit a posílit spolupráci mezi významnými domácími univerzitami, výzkumnými institucemi a veřejným i soukromým sektorem na knihovnickém a informačním poli.

Odbor služeb

Hodnoticí stupeň: 1

Komentář:

Možno konstatovat, že KNAV je v. v. i., z ktorej profituje zriaďovateľ a ústavy AV, teda vedecká komunita, používatelia z radov verejnosti, a zásadným spôsobom knižničná a informačná veda, praktické knihovníctvo a národný/štátny knižničný systém. Ako profesijná autorita koncipuje a realizuje projekty s výstupmi pre celý knižničný systém, čím sa stala prirodzenou národnou autoritou a preberá viaceré úlohy štandardne plnené národnými knižnicami. Tieto aktivity sú výsledkom kooperácie všetkých vnútorných odborov knižnice, aj kde nie rovnakou mierou.

Kvalita budovania knižničného fondu sa v národnom kontexte sa prejavuje na kvantite aktívnej medziknižničnej výpožičnej služby a dodávaní kópií dokumentov, v medzinárodnom kontexte na realizácii MMVS. KNAV je jednou zo šiestich knižníc, ktoré túto službu poskytujú podľa vyhlášky MK 88/2002 Sb.

Knižnica, resp. odbor služieb participuje na medzinárodnej službe EOD, na celoštátnych službách ako „Ptejte se knihovny“, VPK, ObálkyCZ a i. V národnom kontexte pracoviisko testuje praktickú funkcionálnosť Centrálného portálu knihooven vo všetkých častiach, ktoré súvisia s poskytovaním služieb, čo je veľmi prospešná práca.

Odbor pro doplňování a zpracování fondu

Hodnoticí stupeň: 1

Komentář:

ODZF se přímo, anebo v propojení s ostatními odbory KNAV podílí na dlouhodobé a systematické tvorbě vysokého profesního renomé jak v rámci systému knihooven ČR, tak v mezinárodních vazbách, které jsou založeny na trendech rozvoje informačních systémů a databází. V republikovém kontextu jsou jeho nejbližšími partnery Národní knihovna ČR, Národní technická knihovna. Odbor se bezprostředně zasloužil o vývoj a provoz repozitáře ASEP, jehož předobrazem byly repozitáře zahraniční. Odbor plní vzorně roli přispěvatele do národních databází – Souborný katalog ČR, databáze ANL, metodického partnera při vývoji Národní báze autorit nebo při adaptaci na katalogizační pravidla RDA. Jako jedna z prvních velkých knihooven se prostřednictvím ODZF zapojil KNAV do paměťově inovativní databáze Národního úložiště šedé literatury. Svými záznamy přispívá k rozvoji výběrové databáze Geografická bibliografie ČR online a Národní geovědní bibliografie. Intenzivně využívá národních dotačních programů MK ČR VISK 5, 9, 8b k rozvoji svých informačních systémů. Podílí se na rozvoji České digitální knihovny, nadstavbového projektu, který svým cílem přesahuje národní rámec. Pracovníci odboru spolupracují s univerzitou v Innsbrucku na projektu eBooks on Demand – A European library Network (EOD), účastní se mezinárodních konferencí, pravidelně ISSI – International Society of Scientometrics and Informetrics, kde prezentují výsledky své práce.

Perspektiva pracoviště a jeho organizačních útvarů, potenciál pro zapojení do nových infrastrukturních činností a zvýšení úrovně činností stávajících
Hodnoticí stupeň: 1
<p>Komentář:</p> <p>KNAV se organizačně člení do pěti odborů, jejich strukturu je možné pokládat za optimální. Řešení výzkumných projektů se člení jak do odboru ředitele, tak do odboru pro výzkum a vývoj, odbor služeb zahrnuje i rešeršní služby. Na výkonném řízení a jeho kontrole se podílejí vedle ředitele i další zákonem stanovené orgány (Rada pracoviště, Dozorčí rada) i pravidelné porady vedoucích. Pro řízení jsou účinné SWOT analýzy, zpracované z hlediska celkového hospodaření pracoviště a také podle jednotlivých odborných úseků. Vedení KNAV je si vědomo limitů při rozvoji činnosti a služeb, které ovšem úspěšně zvládá zapojením do národních i zahraničních projektů. Účinně sleduje dislokační možnosti rozšířením a modernizací depozitáře. Jenštein jednak pro uložení méněobratových fondů KNAV i ústavních knihoven AV a také jako centra činností spojených s digitalizací. Zprávy vypovídají o naplňování koncepce moderního knihovnického a výzkumného pracoviště.</p> <p>Organizačné usporiadanie KNAV odpovedá požiadavkám na zabezpečovanie zverených činností jako na úrovni vlastnej infraštruktúrnej podpory vedy a výskumu, tak aj v oblasti základného a aplikovaného výskumu a vývoja v oblasti knižníc a vedeckých informácií. Základné útvary, počnúc Odborom riaditeľa až po Odbor doplňovania a spracovania fondov, majú jasne definované povinnosti a oblasti pôsobenia, ktoré sú optimálne koordinované naprieč inštitúciou ako aj v rámci AV ČR. Každý z útvarov má vypracovanú objektívnu SWOT analýzu a publikovanú koncepciu rozvoja a skvalitňovania aktivít. Možno konštatovať, že dosiahnuté výsledky nie sú náhodné, sú výsledkom systematického prístupu k riadeniu, prevádzke a rozvoju veľkej a významnej vedeckej knižnice akou KNAV bezesporu je.</p>
<p><u>Odbor ředitele KNAV</u></p> <p>Hodnoticí stupeň:1</p> <p>Komentář:</p> <p>Činnost všech tří složek odboru ředitele KNAV je pro fungování pracoviště a plnění jeho účelu nezastupitelná. Skutečnost, že Oddělení informačních technologií a Digitalizační centrum byly vybudovány stávajícím ředitelem pracoviště a v současnosti podléhají jeho přímému dohledu, je zárukou udržení intenzity a kvality jejich aktivit i pokračujícího úsilí o další zvyšování úrovně. Vzhledem k současnému velkému rozsahu těchto aktivit je potenciál pro zapojení do nových infrastrukturních činností závislý na personálních kapacitách odboru a tedy i na finančních možnostech pracoviště. Důležité bude i setrvání Ing. M. Lhotáka ve vedení Oddělení informačních technologií a Digitalizační centrum po ukončení funkčního období ředitele pracoviště a do budoucna i vychování zdatného nástupce.</p> <p><u>Odbor provozu a ekonomiky</u></p> <p>Hodnoticí stupeň: 1</p> <p>Komentář:</p> <p>Dosavadní činností a jejím rozsahem odbor dokazuje vysokou připravenost na proměňující se požadavky, vytváří předpoklady pro bezproblémové zajištění infrastruktury organizace.</p> <p><u>Odbor pro výzkum a vývoj</u></p> <p>Hodnoticí stupeň: 2</p>

Komentář:

Všechna tři oddělení odboru mají vytýčeny dlouhodobé úkoly, které se jeví z hlediska budoucí činnosti KNAV jako perspektivní, a zároveň i jako přínosné pro AV ČR a její ústavy. V případě KVO jde především o další provádění základního výzkumu se zvláštním ohledem na knižní kulturu raného novověku; bylo by žádoucí pokusit se o větší prezentaci dosažených výsledků i na mezinárodním poli. Osou činnosti zde nepochybně bude další rozšiřování a prohlubování Bibliografie cizojazyčných bohemikálních tisků z let 1501–1800 a její obohacování o přístupy k digitalizovaným starým cizojazyčným bohemikálním tiskům. Lze předpokládat, že ve spolupráci s Národní knihovnou ČR a MÚA AV ČR dojde k vytvoření společného vyhledávacího rozhraní s českojazyčnou částí národní retrospektivní bibliografie a k některým aplikačním výstupům (např. v podobě interaktivní Mapy české tiskařské produkce do roku 1800). Hlavním úkolem OEIZ nepochybně zůstane zastřešování hromadného přístupu k elektronickým informačním zdrojům a hledání nových cest a metod pro jeho efektivnější dosahování. Od OBS lze očekávat, že zaujme v budoucnu významnou pozici nejen v celoakademických, ale i v celorepublikových evaluačních procesech jako významné metodologické centrum i jako pracoviště připravující konkrétní aplikace, přehledy a reporty.

Velkou šanci pro odbor představuje jeho účast v rámci aktivit Strategie AV21. Zde je zapojen dvěma způsoby, jednak historicky zaměřeným projektem v rámci tématu *Komunikace v raném novověku*, a dále šířeji zaměřeným aktuálním tématem *Digital humanities*. Zejména druhá aktivita se jeví jako velmi perspektivní, protože se v jejím rámci činnost KNAV synergicky propojuje s aktivitami řady dalších ústavů AV ČR a navíc jde o tematicky přitažlivou oblast zažívající v zahraničí i u nás nebývalý boom.

Vysoká odborná úroveň specialistů shromážděných v rámci odboru je do značné míry zárukou dalšího rozvoje jeho činnosti a útvar má odborný potenciál pro zapojování do výše uvedených úkolů a pro jejich inovativní rozvíjení. Spolehlivé provádění takto náročného programu ovšem s sebou přináší značné finanční nároky. Odbor již v průběhu hodnoceného období prokázal, že kromě institucionální podpory dokáže získat řadu prostředků z externích zdrojů, a to zejména ze strany MŠMT (programy INFOZ a LR), MK (VISK), GA ČR, sdružení CESNET i z evropských fondů (OP Vzdělání pro konkurenceschopnost). Jeho značná akribie je zárukou, že pokud obdobné externí fondy budou i nadále fungovat, má šanci se na nich opětovně podílet. Zabezpečení efektivní činnosti útvaru do budoucna souvisí ovšem také s některými opatřeními, jejichž provedení překračuje možnosti samotné KNAV. Jde především o zabezpečování pravidelných plateb na nákup elektronických informačních zdrojů, které jsou od roku 2012 zajišťovány prostřednictvím zvláštní dotace ze strany AV ČR (v letech 2012–2014 cca 45 mil. Kč ročně). Konkurenceschopnost podnikatelských subjektů ochotných nabízet špičkovým odborníkům v této oblasti daleko vyšší platy je dalším z faktorů, který je třeba mít trvale na paměti. Těchto rizik by si mělo být vedení AV ČR vědomo a mělo by se snažit předcházet jim flexibilní úpravou finančních toků.

Odbor služeb

Hodnoticí stupeň:1

Komentář:

Zo samého poslania knižnice vyplýva, že poskytovanie služieb musí mať v inštitúcii stabilné miesto. Služby musia reagovať na dopyt, ale v prostredí vedeckej knižnice musia ponúkať pridanú hodnotu vo forme dôveryhodnosti, a to predovšetkým obsahu, ale aj foriem, akými ho potenciálnemu používateľovi poskytnú, a čo je pre neho prijateľné. Pri zavádzaní alebo inovovaní služieb je treba dbať na komunikáciu s používateľom, informovanosť, marketing, ale aj kvalitné ľudské zdroje, čo je, paradoxne, práve v oblasti služieb problém (hlavne kvôli psychickej záťaži, ktorú práca s ľuďmi prináša, ale aj kvôli finančnému ohodnoteniu.) Zvládnutie týchto podmienok je nad rámec kompetencie

odboru, musí byť záležitosťou celej inštitúcie. Vedenie pracoviska však má víziu a životaschopnosť tímu sa ukázala pri rýchlom zvládnutí havarijnej situácie (po výbuchu plynu).

Jedinečnou príležitosťou pracoviska je prítomnosť rozvojových projektov v KNAV, teda možnosť „z prvej ruky“ využiť a testovať vyvíjané, implementované a podporované knižničné systémy a aplikácie v prezentačnej vrstve. Projekt CPK Knihovny.cz je pre odbor výzvou.

Potenciál odboru služieb je zásadný pri denno-dennej individuálnej práci s používateľom, ktorú ani v budúcom hodnotiacom období sebe lepšia technická infraštruktúra nenahradí.

Odbor pro doplňování a zpracování fondu

Hodnoticí stupeň: 1

Komentář:

Struktura pracovišť ODZF odpovídá úkolům, které jsou odboru určeny, a umožňuje v nich pokračovat i přibírat navazující činnosti. Stejný předpoklad splňuje i kvalifikace pracovníků. Počet zaměstnanců odboru odpovídá současnému objemu prací, ve srovnání s podobně velkými knihovnami není poddimenzovaný. Ale je zřejmě na hranici toho, co mohou zaměstnanci zvládat. Ukazatelem jsou období, v nichž vzroste potřeba metodicky podporovat uživatele ASEP a Aleph v rámci celé AV ČR, jejichž připravenost pro práci se systémy je asi velmi kolísavá. Časová i psychická náročnost této komunikace je značná. Personální hranice by se projevila také v případě, že by se systém ARL přesunul ze správy externí do správy a vývoje OSKS.

Odbor není statický, v hodnoceném období reagoval na závěry a doporučení z předchozího období a klade si navazující cíle. Vyplývají z hlavních centrálních funkcí – jímž je správa a zdokonalování systému Aleph, rozvoj databáze ASEP, spolupráce na přípravě informačního prostředí KNAV do Centrálního portálu knihoven (zapojení záznamů). Správné je pokračování v obsahové revizi fondu a s tím uvést plně do praxe novou koncepci akvizice. V akviziční činnosti je nutné udržet limit cca 4 mil Kč určených pro nákup, možná by OA mohlo více koordinovat akviziční program s akvizicí jednotlivých ústavních knihoven, ale to je jistě zcela samostatné téma, jeho otevření je podmíněno dostatečným personálním zajištěním. Velmi povzbudivý je cíl dokončit retrokatalogizaci kompletního fondu KNAV a sbírek Masarykovy akademie práce a České akademie věd a umění. Potom vznikne prostor investovat pracovní i finanční kapacitu z tohoto projektu jinde, například do CPK, v němž KNAV má jednu z vedoucích rolí. ODZF má do následujících pěti let jasnou představu o svém rozvoji k užítku všech akademických ústavů.

Celkové hodnocení pracoviště

Hodnoticí stupeň: 1

Komentář:

KNAV je spolehlivou moderní informační institucí, která poskytuje škálu knihovnických a informačních služeb na vysoké úrovni. Je zřejmý její vývoj zejména na úseku výzkumu a vývoje, kde její podíl na řešení projektů narůstá. Celkově je KNAV respektovanou institucí, o což se zasloužila jak základními knihovnickými službami vůči uživatelské veřejnosti, tak členstvím svých zaměstnanců v odborných komisích, domácích i mezinárodních sdruženích, publikační činností nebo účastí na konferencích.

KNAV je vnímaná odbornou knihovnickou veřejností v ČR a v zahraničí jako uznávaná vědecká knižnice, ktorej aktivity a výsledky sú nasledovania hodné. KNAV sa v uplynulom období zapojila do mnohých rozvojových a infraštruktúrnych projektov ako spoľahlivý koordinátor a fundovaný kooperačný partner. Organizačná štruktúra, odborné personálne zabezpečenie a najmä jasná vízia dávajú predpoklady na udržanie kvality a rozsahu poskytovaných služieb, sú prísľubom na dosiahnutie nových výsledkov a úspechov či už

v oblasti výskumu a vývoja alebo priebežných inovácií v rámci plnenia zverených úloh. Jako celek KNAV tvoří jednotný organismus, který dobře funguje, protože žádná jeho součást není slabá. Jedná se současně o relativně mladý kolektiv výkonných lidí, kteří jsou odborně na výši a jsou vysoce motivováni, což se odráží v proaktivním přístupu vedení KNAV a jednotlivých odborů.

Aktuální situace KNAV je do velké míry výsledkem působení ředitele M. Lhotáka. Je proto důležité, a hodnotící komise to vítá, že ing. Lhoták již vyhledává vhodné kandidáty pro svého nástupce ve struktuře KNAV a že je připraven své zkušenosti a aktivity v KNAV uplatňovat i po odchodu z funkce ředitele. Komise se shodla, že zachování personální kontinuity, tak jak se ji podařilo realizovat při poslední výměně ředitele knihovny (dřívější ředitelka dr. I. Laiblová Kadlecová má velmi výrazný podíl na vědecké profilaci instituce a její spolupráce s novým ředitelem ing. Lhotákem zajišťuje bezproblémový chod instituce i po změně vedení), ukazuje, že pro organizmus KNAV a její roli bude stejně důležité i rozhodnutí o novém řediteli. Komise doporučuje, aby výběr vhodného kandidáta přihlédl k těmto okolnostem potřeby personální kontinuity tak, aby KNAV nadále mohla upevňovat svoji pozici v systému knihoven ČR a bezproblémově plnit vysoce nastavené standardy své činnosti.

Komise rovněž konstatuje, že vzhledem k tomu, že převažující role KNAV je v oblasti zajišťování infrastruktury (proto není hodnocena spolu s vědeckými pracovišti), finanční podpora z rozpočtu AV ČR není dostatečná pro potřebný rozvoj infrastruktury. Komise proto doporučuje vedení Akademie zvážit změnu metodiky rozdělování investičních prostředků, konkrétně vyjmout KNAV ze skupiny III. oblasti věd (humanitní a společenskovědní ústavy), a to alespoň při rozdělování investičních prostředků, nebo dokonce i při rozdělování prostředků na provoz (KNAV by tak mohla v rozpočtu pracovišť AV mít podobné postavení jako SSČ).

Struktura KNAV odráží skutečnost, že jejím hlavním účelem na rozdíl od vědeckých pracovišť AV ČR je zajišťovat infrastrukturu výzkumu. Známkovat podle dané osnovy jednotlivé útvary KNAV, které jsou značně odlišné z hlediska účelu a náplně činnosti, je obtížné. Podle názoru komise je proto důležité posuzovat KNAV především jako celek, jako organismus, jehož každá složka má nezastupitelnou roli a přispívá k celkovému vynikajícímu fungování instituce.

Odbor ředitele KNAV

Hodnoticí stupeň: 1

Komentář:

Odbor ředitele KNAV (přepočtený počet zaměstnanců celkem 18,25) zahrnuje tři složky: Kancelář ředitele (KŘ), Oddělení informačních technologií (OIT) a Digitalizační centrum (DC). OIT a DC jsou do odboru zařazeny z praktických důvodů, protože ředitel KNAV před nástupem do své funkce tyto složky budovat a odborně vedl.

KŘ zajišťuje kromě přímé administrativní podpory ředitele i správu webu, propagaci KNAV, informovanost veřejnosti o činnostech a službách KNAV a koordinuje její popularizační aktivity.

OIT zabezpečuje běžný provoz, údržbu a rozvoj infrastruktury IT (v současnosti vedle několika serverů mj. více než 100 pracovních stanic), spravuje a rozvíjí datové úložiště, řeší projekty VaV, zabývá se implementací nových řešení a vývojem informačních systémů. Řada výstupů je k dispozici nejen pro KNAV a AV ČR, ale i pro další knihovny.

DC bylo vytvořeno s cílem zajistit zpřístupnění dokumentů zasažených povodní v r. 2002. Ve své době a v českém prostředí unikátní pracoviště sloužilo jako vzor pro další knihovny. Nyní je jeho hlavním účelem digitalizace publikací vydávaných v působnosti Akademie věd ČR a jejich předchůdkyň. Výstupy jsou zpřístupněny v Digitální knihovně AV ČR. Své služby DC poskytuje i zájemcům z ústavů AV ČR a dalším knihovnám.

Rozsah i kvalita činností a služeb poskytovaných tímto odborem jsou s ohledem na jeho velikost pozoruhodné. Zkušenosti a odborné kvality pracovníků vytvářejí silný potenciál

pro sledování moderních trendů, vyhledávání nových infrastrukturních činností a zapojení do nich včetně vývoje potřebných nástrojů.

Z dotazníků, ve kterých pracoviště AV ČR odpovídala na otázky ohledně využívání odborných a infrastrukturních služeb KNAV, vyplývá převážná spokojenost se službami, které odbor poskytuje – jde především o analytiku ASEP, institucionální repozitář AV ČR ASEP, knihovní systém Aleph a discovery systém VuFind. Pro lepší využití služeb je však třeba se soustavněji a promyšleněji věnovat komunikaci s pracovišti AV ČR.

Odbor provozu a ekonomiky

Hodnoticí stupeň:1

Komentář:

V odboru pracuje celkem 12 zaměstnanců (přepočtený počet 11,44). Průměrný věk je 49 let, avizovaný odchod do penze bude mít za následek snížení relativně vysokého průměrného věku.

Odbor je rozčleněn na tři pracoviště: ekonomické oddělení, reprografické a knihařské centrum, oddělení provozu. Jako servisní pracoviště slouží k zajištění ekonomického provozu a provozu služeb a chodu budov. Systém rozdělení kompetencí a podpory vůči ostatním složkám pracoviště je logický a nastavený přehledně a účelně. Odbor plní svoji funkci na vysoké profesionální úrovni a v součinnosti s ostatními pracovišti KNAV a AV ČR.

Odbor pro výzkum a vývoj

Hodnoticí stupeň: 1

Komentář:

V odboru pracuje celkem 13 osob, z toho většina žen (věkový průměr 47 let), v současné době zde působí dvě doktorandky. Odbor se skládá ze tří samostatných oddělení (Knihovědné oddělení, Oddělení elektronických informačních zdrojů, v roce 2014 zřízeno Oddělení bibliometrie a scientometrie). Tyto týmy jsou prostřednictvím úkolů, které zajišťují, úzce provázány s ostatními útvary a odděleními KNAV. Výzkumná a vývojová složka činnosti KNAV je totiž cíleně rozvíjena nejen za účelem dosažení kvalitních vědeckých výsledků, ale zároveň i za účelem dosahování kvalitnějších a systematičtějších servisních a infrastrukturních služeb v blízké budoucnosti. O odborné úrovni pracovníků odboru svědčí jejich účast v odborných orgánech a komisích na různých úrovních i řada vypracovaných expertíz.

KVO se zaměřovalo přednostně na ochranu, evidenci a zpřístupňování národního kulturního dědictví na poli knižní kultury raného novověku a na velmi kvalitně prováděný základní výzkum na tomto poli, a to i s využitím jednoho grantu GA ČR. Oddělení je vydavatelem recenzovaného odborného periodika *Knihy a dějiny* (zařazeno do mezinárodních databází ERIH a CEJSH), je účelně zapojeno do Strategie AV21. Další dvě oddělení odboru se přednostně zaměřují na infrastrukturní činnosti, a to jednak při vyhledávání a zpřístupňování zahraničních elektronických informačních zdrojů včetně umožňování vzdáleného přístupu (OEIZ) a při rozvíjení a aplikování scientometrických a bibliometrických metod a postupů (OBS). V těchto činnostech tato oddělení úzce spolupracují nejenom s ústavem AV ČR, ale prokazují svou nezastupitelnost i na celorepublikové úrovni. Výzkum (převážně aplikovaný) a vývoj se v těchto odděleních odvíjí v přímé návaznosti na jejich infrastrukturní úkoly. V řadě ohledů se činnost odboru ukazuje jako významná i v mezinárodním kontextu.

Při financování svých aktivit se odbor nespolehá jen na institucionální příjmy (do roku 2011 výzkumný záměr), ale dokázal si na své rozmanité aktivity získat prostředky i formou 24 účelových projektů jak od GA ČR (1 projekt v hodnoceném období), tak i od MŠMT (11 projektů z domácích zdrojů, 1 projekt OP VpK), od MK (10 projektů) a od

sdužení CESNET (1 projekt). Pracovníci odboru se podílejí na vysokoškolské výuce (Filozofická fakulta UK) i na dalším vzdělávání v rámci AV ČR (Kurzy základů vědecké práce). Každoročně je velmi výrazný podíl odboru na přípravě a průběhu Týdnů vědy a techniky v AV ČR (cykly přednášek, doprovodné výstavy aj.); tyto akce mívají velmi kladnou odezvu v denním tisku. Odbor se podílel i na přípravě výstavy pro Poslaneckou sněmovnu ČR. Pracovníci odboru pronesli řadu popularizačních přednášek.

Odbor služeb

Hodnoticí stupeň:1

Komentář:

Odbor je hlavním a zásadním nositelem štatutárnej úlohy inštitúcie podľa zriaďovacej listiny, ktorou je **poskytovanie služieb špecializovanej knižnice podľa zákona č. 257/2001 Sb. o knihovnách a podmínkách provozování veřejných knihovnických a informačních služeb**. Knižnica poskytuje spôsobom zaručujúcim rovnaký prístup všetky verejné knižničné a informačné služby, ktoré zákon definuje v § 4, a plní všetky zákonom stanovené úlohy špecializovanej knižnice v súlade s § 13 zákona, pričom za hodnotené obdobie dosahuje štandardné a konsolidované štatistické ukazovatele. Indikátory fyzickej návštevnosti vyjadrujú celospoločenský trend rozvoja elektronických služieb verejnosti, zavádzanie ktorých je prioritou a perspektívou pracoviska, ako reakcia na zmenu informačného správania predovšetkým vedeckej komunity. Zásadnými kvalitatívnymi zmenami, ktoré posunuli dostupnosť a komfort využívania informačných zdrojov koncovým používateľom, bolo nasadenie discovery systému VuFind pre vyhľadávanie v zdrojoch knižnice, ale aj ako rozhrania pre Súborný katalóg AV ČR, a umožnenie online registrácie k vzdialenému prístupu k EIZ. V budúcnosti by bolo žiaduce viac štatisticky sledovať práve indikátory, ktoré súvisia s elektronickými službami knižnice. Oceniť treba spoluprácu jednotlivých odborov knižnice, z pozície služieb predovšetkým pri využívaní EIZ, ale aj pri popularizačných aktivitách knižnice, ako je napr. Týden vědy a techniky. Zvedenie *festivalu* „Knihovna snů“, či vybudovanie oddychovej zóny len podčiarkuje skutočnosť, že i vedecká knižnica plní dôležitú sociálnu funkciu tzv. *tretieho miesta* (popri práci a domove). Naviac hala služieb a študovne KNAV sú jedným z mála pracovísk AV ČR, do ktorých sa externá verejnosť môže bez obmedzenia dostať a vytvoriť si názor na inštitúciu ako celok.

Existencia kvalitného odboru služieb v štruktúre KNAV je nevyhnutná a pri súčasnom minimalistickom personálnom zabezpečení a prístupnosti (analogových) služieb 50 hodín týždenne ju hodnotíme veľmi pozitívne.

Odbor služieb má perspektívu, pretože dopyt po informáciách v spoločnosti neustáva. Digitálne prostredie je pre rozvoj služieb výzvou, nie ohrozením. Vynikajúce výstupy projektov KNAV v oblasti aplikovaného výskumu a vývoja knižničných systémov, ale i základného knihovedného výskumu, by nemali zmysel, pokiaľ by neumožňovali **sprístupňovať vedecký obsah používateľom**. Kultúrno-historické súvislosti a sociálne aspekty pôsobenia knižníc si stále vyžadujú aj zachovanie „kamenných“ knižníc a analogových služieb.

V logike súčasnej organizačnej štruktúry KNAV je iba vnútorným znevýhodnením odboru služieb skutočnosť, že súvisiace infraštruktúrne činnosti a najprogressívnejšia oblasť služieb – služby zabezpečenia a sprístupňovania EIZ – kompetenčne (ale racionálne) prislúchajú iným odborom. Kvalite knižnično-informačných služieb pre používateľov táto skutočnosť naopak napomáha.

Odbor pro doplňování a zpracování fondu

Hodnoticí stupeň: 1

Komentář:

Odbor s nejvyšším počtem zaměstnanců (24 fyzický počet / 23,5 přepočtený počet), třetí nejmladší pracoviště (42 let průměr) KNAV. Personální zajištění je z hlediska počtu na hranici zvládnutí stávajícího objemu práce a rozšíření portfolia jeho činností o novou soustavnou a dlouhodobou aktivitu by vyžadovalo posílení o další pracovníky. Jeho členění do pěti oddělení je logické, odpovídá skladbě funkcí, které má odbor plnit. V hodnoceném období se zlepšilo pracovní prostředí – OSKS získalo nový rekonstruovaný prostor. Jednotlivá oddělení mají vypracované metodiky pracovních postupů, které nejsou strnulé a vyvíjejí se, příkladem je pohyb v akviziční koncepci. Odbor je svorníkem pro knihovny a informační střediska ústavů, tomu odpovídá značná komunikační intenzita mezi odborem a ostatními akademickými knihovníky a informačními pracovníky. Zaměstnanci odboru se v ní snaží být flexibilní, snaží se vyhovět požadavkům přicházejícím z těchto vnějších pracovišť a iniciativně připravují různé formy metodických opor. Hlavním úkolem odboru je akvizice do fondu KNAV, v ní je zřetelný posun směrem k posilování nákupu elektronických knih. Tomu se musí přizpůsobovat metodika zpracování, zpřístupňování a ochrany fondu. Úroveň těchto činností odboru je vysoká a překračuje hranice knihovny prostřednictvím zapojení jednotlivých pracovníků do meziknihovních projektů v rámci ČR. Klíčovou funkcí odboru je správa knihovního systému Aleph, spolupráce na systému a bázi ASEP. V tom spočívá nezastupitelná role odboru v rámci celé AV ČR. Odbor naplnil směry minulého hodnotícího období a jeho vedení vykazuje ujasněnou představu o kontinuitě pracovních cílů v období novém.

Hodnoticí stupnice: 1 - vynikající, 2 - velmi dobré, 3 - standardní, 4 - s výhradou, 5 - neuspokojivé

Projednáno a schváleno Komisí pro hodnocení odborné činnosti Knihovny AV ČR, v. v. i., za léta 2010–2014

Datum: 11. 2. 2016

Předseda komise: prof. PhDr. Tomáš Kubíček, Ph.D.